

Slovensko ozemlje na zemljepisnih kartah od najstarejših časov do danes

Ljubljana, 13. febr.

Mislimo, da ga ni človeka, ki bi trdil, da zemljepisna karta za človeka ni potrebna. Za enega manj, za drugega bolj. Kako je bilo z zemljepisno karto za naše pokrajine? Za prve vesti o naši pokrajini, ki so iz grškega vira, nam povedo, kako slabo je bil stari svet poučen o našem zemljepisu. Oče zgodovine Herodot je pozna naša Alpe pod imenom Alpis, s čemer je označeval reko, ki teče v Donavo. Poznal je že Istro. Njegovi zgrešeni pojmi o zemljepisu niso na žalost nikjer ohranjeni v nobenem starogrškem zemljevidu. Zemljevide so imeli že kmalu tudi Grki. Že v začetku 6. stol. pr. Kr. je Anaksimander iz Mileta upodobil tedaj znani svet na kovinasti plošči. Za zemljevide sta še zelo važna Marinus iz Tyra in slavni Ptolomej, ki je izdal 27 zemljevidov in sicer 10 listov Evrope, 12 listov Azije in 5 listov Afrike. Ptolomej je na prvem izmed svetovnih zemljevidov narisal tudi naše pokrajine. To je torej najstarejši znani zemljevid Slovenije. Ptolomejev zemljevid Slovenije ima tudi pokrajinska imena kakor Norikon in Panonia, ki so se tudi kasneje ohranila, dalje označuje Karavanke. Na zemljevidu so označene tudi reki Savio in Daros potamoš (Sava in Drava). Tudi sedanja mesta so že označena v tem najstarejšem zemljevidu, kot: Emona, Keleia, Potovion (Ptuj) in druga. Nekoliko mlajšo karto o našem ozemlju je našel v nekem samostanu na gori Atos ruski knez Orlov-Dovidov. Je pa ta karta, čeprav je mlajša, mnogo manj skrbno izdelana. Kraji na tej karti so označeni z mestnimi imenimi kakor pri Ptolomeju. Razen Ptolomejevega atlanta iz starega veka niso ohranjeni zemljevidi, vendar pa se je rešila v naš čas kopija zelo dragocene antične risbe, ki vsebuje važne podatke tudi o naših krajih. Je to velika cestna karta, kakršno so rabile rimske legije na svojih pohodih. Karta je ohranjena na 11 listih. Avtor te karte je bil neki Kastorij.

V starem veku so bili boljši zemljepisci kakor v srednjem veku

Izvrstno zemljepisno znanje, ki ga je imel stari vek, se je v začetku srednjega veka malone popolnoma izgubilo. V srednjeveški kolezni karti iz XI. stol. ni o naši pokrajini ne duha ne sluha. Samo Alpe so v njej zarisane. Vprav v XI. stol. spet srečamo karto, v kateri so označene tudi naše slovenske pokrajine. Karto je v XIII. stol. narisal španski menih Beatus. Naše pokrajine so na njegovem zemljevidu v sredini leve polovice zemljepisnega ovala. Na karti je označeno Jadransko morje, Norijski zaliv, Aquileia. Med pokrajinskimi imeni najdemo Istrejo, Mezijo, Illiricum itd. Prav slikovito je orisano porečje Donave in delstati izliva te reke v morje. Ptolomejeva »Geografija« je dobila prvega prireditelja v Florentincu Jakobu Angelu.

Delo je izšlo leta 1475. v Rimu. Na karti iz rimske izdaje so označeni tudi naši kraji. Imena naših krajev so takšna kakor pri grški izdaji. Pri mestu Celiu je zanimiva oblika Celia namesto stare Celeje, v čemer se že izraža nova slovenska oblika tega imena.

Iz leta 1491 je znana karta nemškega kardinala Cusanusa, v kateri so zaznamovani tudi naši kraji. Vsebinsko pa je ta karta zelo revna in ne prinaša nič več kot Ptolomej. Zanimiva je označba Ljubljane z imenom Leibaca. Tudi Celine in Ptuj imata nemški imeni. Na drugem nemškem zemljevidu iz leta 1501 vidimo na našem ozemlju Koroško, Stajersko, Kranjsko in Istro. Označeni so tudi Hrvati (Krabaten). To je takozvana Etzlaubova karta. Slovenija je za vse te zemljevide le obrobna pokrajina in je zato dolgo ni nihče natančneje izrisal. V 16. stoletju so začeli ustvarjati podrobnejše karte in tudi Slovenija sčasoma izstopa iz nezasužene kartografske teme. Mož, ki ima zato zaslug, je Dunajčan Lazius. Narisal je karto avstrijskih dežel na 11 listih l. 1561. Te Laziusove karte so imele silen pomen. Lazius je naredil tudi karto Kranjske, z Istro in Slovensko marko. Zelo močno so na karti poudarjeni notranjski gozdovi, pretirano veliko pa je Cerkljsko jezero. Zanimiv je naziv Rečeta za kraške požiralnike. Ljubljana se tu imenuje Labach. Lazius je naredil tudi osebno karto Goriške in Istre. Zelo izrazit je na karti tek Soče.

Modernejši atlas

Prvi moderni atlas s 70 kartami je izdal l. 1570 Ortelius. V njegovem atlasu so tudi slovenske pokrajine. To so prvotne Laziusove karte, le dase izpopolnjene. L. 1565. je izšla v Benetkah Bartellijeja karta, ki pa je v primeri s starejšo Laziusovo vprav nazadnjaška. Cerkljica stoji tu

Umrl je po daljšem bolehanju gosp. Martin Primc, krojaški mojster v Ljubljani. Pogreb bo v petek z 4. uri popoldne. Naj počiva v miru, preostalim iskreno sožalje.

ob Ljubljani, Cerkljskega jezera pa sploh ni. Tudi v Mercatorjevem atlasu iz l. 1595. so karte, ki zadevajo naše ozemlje. Mercatorjeve karte so že mnogo boljše kot dosedanje. Gorovja in reke so že razvrščene. Za Stajersko pokrajino je zelo važen duhovnik Jurij Vischer, ki je med mnogimi kartami narisal tudi velik zemljevid Stajerske vojvodine v 12 listih. Na njegovem zemljevidu je narisana tudi Maribor z okolico, Drava in Slovenske gorice.

Vischerjev sodobnik je bil slavni kronist in opisovalec Kranjskega Valvasor. Valvasor je hotel kot kartograf ustvariti to, kar je Vischer Stajerski in Avstriji. Vendar pa karto Kranjske ni izdal. V Schoenlebnovi »Carniolic« nam je ohranjen zemljevid sodobne Kranjske, ki jo je potem Valvasor ponovno izdal v II. izdaji svoje »Ehre des Herzogthums Crain« l. 1684. Napredek pri kartah je očividno.

Dela slovenskih zemljepiscev

18. stoletje je rodilo prvega slovenskega kartografa. Bil je to Janez Florjančič, ki je izdal l. 1744. velik zemljevid Kranjske. Bil je zemljevid neprecenljive vrednosti. Zemljevid je delal

Ljubljana od včeraj do danes

Vreme je milo. Topli vetrovi pihajo in kar vidno jemljejo sneg. Na strehah so samo še krpe snega. Po cestah in travnikih leži dobel led. Po cestah so luže in dobro morajo paziti, da te vozilo ne obrizgne z umazano vodo od pete do glave. Boljšje je, da se skrčijo v vežo, ko gre tezek tovorni avtomobil po cesti mimo tebe. — Tudi ptiči pevci že čutijo bližajočo se pomlad. Na vejah sede in vsak zase prepeva svojo pesem. Kos, ščinkavec, senica in palček, vsak goje svojo. Veseli so, ker je minila trda zima in sknepln debel sneg. Spet bodo sami skrbeli za svoje žledčke in ne bodo več odvisni od človekove dobrotljivosti. Vse čaka topliga sonca, ko bo poživilo vso naravo, ko bodo priklile spomladanske cvetke, ko se bo narava odela v zelenje in popje.

Epidemija „krušnih“ bolnikov

Dodatne krušne karte za bolnike bo pridnaje dni pričel deliti mestni fizikat v Mestnem domu. Po sedanjih prijavah sodeč bi bilo teh kart ogromno število, saj je bilo že pri prvih pripravah ugotovljeno, da popolnoma zdravi ljudje zahtevajo približno, ki so nanj upravičeni samo taki resnični bolniki, ki morajo jesti boljši kruh. Za bolne se danes razglašajo kreptki in popolnoma zdravi ljudje, ker so pred več leti n. pr. prestali majhno operacijo, skratka taki ljudje in egoisti, ki hočejo streei svojemu telesu na škodo pravih bolnikov po bolnišnicah, hiralnicah in zavetiščih ter oropati malenkostnega približka dojenčke in revne bolelne otroke, ki jim starši ne morejo dati boljše hrane razen koščka boljše kruha. Taki ljudje, ki hočejo na ta način zlorabiti odločitve države in banovine o dodatnih krušnih kartah za resnične bolnike, naj ne hodijo na mestni fizikat in naj se ne trudijo s težkimi denarnicami po stopnicah najimnitnejših specialistov, saj vendar tudi zdravniški poznavajo njih prave bolečine in tudi svoje moralne dolžnosti. Kar se pa pritožbe tiče, da bo v Ljubljani dodatne krušne karte za bolnike delili samo mestni fizikat, pa opozarjamo, da tudi država in banovina za pregled svojega uslužbenstva zahtevata svoje uradne zdravnike, prav tako pa tudi zavarovalnice in druge ustanove priznavajo zdravniška spričevala samo svojih zdravnikov. Tako je torej popolnoma naravno, da mora tako, kakor po vsej banovini in državi, tudi v Ljubljani imeti vsako spričevalo potrjeno uradnega zdravnika, t. j. v Ljubljani mestnega fizikata.

Tatvine in vlomil

Tatovi in vlomilci so ti res tihi. Samo da jim obrneš hrbet, pa si že za kakšno stvar lažji. In predrali so, da je kaj. Se ne zmenijo se kaj dosti, če jim je treba vlomiti v stanovanje. Nič lažjega, in že gredo na delo. Tak tatinski strokovnjak je vlomil v stanovanje Jožeta Zakrajška na Ižanski cesti. Pretaknil je vse kote in odnesel končno iz kovčega 9000 din. Prav to, da je staknil denar v kovčegu, daje misliti, da je vlomilec domače razmere prav dobro poznal, sicer ga ne bi nesla roka v kovčeg. — Izpred Čagnerjeve trgovine Pred škofijo je nekdo na še nepojasnjen način odnesel kar pri belem dnevu devet parov tam razstavljenih čevljev in šest parov otroških čevljev. — Enaka tatvina se je zgodila nedaleč od omenjenega okrađenca. Z obešalnikov Strojanske trgovine Pred škofijo si je morda prav isti zlikovec »sposobil« šest odelj, ki so bile med brati vredne 900 din. — Gosta je imela, toda ne povabljenega, v svojem

10 let na podlagi potovanj. Delo je sijajno izdelano. Florjančičev zemljevid je posebnost, na katero smo lahko ponosni. 16 let po Florjančiču je v Angsburgu izšel novi zemljevid Kranjske, Slovenske marke in Istre. Izdelal ga je Lotter. Sorodno karto je izdelal l. 1778. Hacquet. Hacquet je kraje označeval na zemljevidu tako, kakor jih je slišal od domačinov, torej v slovenski. N. pr.: Kamnitu Pole. Iz 18. stol. je važen jožefinski kataster, v katerem so narisane avstrijske dežele. Te karte Kranjske so izgotovili v letih 1784—87. v 250 listih. Važen za naše kraje je kartograf Kozler. Ta nam je dal prvi zemljevid, s katerim nam je predstavil celotno slovensko ozemlje v samo slovenskem jeziku in samo na 1 listu. Najbolj znan slovenski kartograf pa je Blaž Kocen. Priredil je atlas, ki je imel 42 nemških izdaj, pa tudi poljske, hrvaške in druge izdaje.

Do svetovne vojne smo imeli le avstrijske specialce, ki smo jih hoteli po vojni nadomestiti z domačimi kartami. Dela se je lotil general Boškovič. Svoje delo je končal l. 1935 na 140 listih, od teh jih odpade na slovensko ozemlje menda 21.

Vse to in še marsikaj zelo zanimivega je povedal v petek na proslavnem večeru univ. doc. dr. Valter Bohinec. Izbrpno predavanje so pojasnjevale lepe skopične slike. Predavatelj je bil za svoja izvajanja deležen tople zahvale.

stanovanju Ivan Vrhunec v Bohoričevi ulici. Bil je skromen in je pobasal samo dvoje zlatih nalivnih peres znamke Pelikan in kromirano žensko zaprstno uro. — Konrad Brezovšek je pa imel smolo na trgu. Imel je med branjevskimi opravka, pa ga je vzel »na pikos« spreten žepar. Še dobro se ni zavedel, pa je bil že ob denarnico, v kateri je imel jurja in pol denarja. Tako te znajo »prinesiti okrog« ljubljanski nepridipravi in dobro morajo paziti, kdo je v tvoji bližini in ali si doma nadel na vrata še tri ključavnice.

Nesreče

S kolesom se je zaletel v voz in se močno poškodoval po glavi Robert Ramovš iz St. Vida. — Da se ni dobro igrali z orožjem, si bo gotovo zapomnil 16 letni delavec sin Branko Kopic iz Tržiča. Doma je staknil star samokres in se z njim igral. Kar naenkrat pa je počilo in nesreča je bila tu. Kroglja je zadela fanta v roko in mu jo hudo razmesarila. Če je pa pestunja nerodna, je pa tudi križ. V Zagradcu na Dolenskem je zdrsil pestunji iz naročja šest mesecev stari posestnikov sinček Franc Strmole in si pri padcu zlomil levo nogo. — Neznanec je napadel na Ižanski cesti 30 letnega delavca Zagarja Valentina. Poškodoval ga je na glavi. — V Domžalah je padla na cesti 61 letna šivilja Franca Remčeva in si zlomila levico. — Na delavca Franceta Izlakarja je padel domo pri delu težek blod, ki mu je zlomil levico. — Posestnikova hčerkica Anica Hribarjeva iz Krke se je doma drsala. Pa se menda ni znala dobro ali pa jih je bilo namenjeno, da je padla in si zlomila levo nogo.

Proslava 70 letnice pisatelja F. S. Finžgarja, ki bo v petek 14. t. m. ob 8 zvečer v veliki dvorani hotela Union, obeta biti močna manifestacija katoliške prosvete za neprecenljive vrednote, ki jih je slavljence podaril svojemu narodu. Opozarjamo, da se dobe vstopnice v predprodaji v trgovini Sfiligov v Franciškanski ulici in priporočamo, da si jih v predprodaji tudi nabavite.

Potopljen jugoslovanski parnik

Dubrovnik, 13. febr. j. Zagrebški »Jutarnji list« javlja naslednje: Iz zanesljivega vira se je izvedelo, da je bila na Atlantskem oceanu na poti iz Durbana v Južni Afriki v Severno Ameriko potopljena od neznane podmornice dubrovniška trgovska ladja »Dubac«, ki je last družbe »Svobodna plovnac«. Pričakovali so, da bo družba dobila podrobnejša obvestila o torpediranju, toda teh vesti doslej ni bilo. »Dubac« je bila zgrajena pred tridesetimi leti v Angliji. Dolga je bila 106 m, široka 17 m, visoka pa 9 m. Njena brzina je znašala devet morskih milj. Bruto registerskih ton je imela 4080, nosilnosti pa 7200 ton. 22. januarja je ladja zapustila Durban s tovornorude. Na ladji je bilo 24 mož posadke, ki so bili skoraj vsi doma iz okolice Dubrovnika. Ko je bila ladja torpedirana, se je nahajala približno 2000 do 3000 milj od Durbana.

Železniška zveza z Bolgarijo še ni vpostavljen

Belgrad, 13. febr. j. Na železniški progi Caribrod (jugoslovanska mejna postaja) do Dragomana (bolgarska mejna postaja) še vedno ni uveden redni železniški promet, ki je bil prekinjen zaradi hude nesreče, ki se je bila pred tremi dnevi dogodila. Dolg tovorni vlak je namreč zdrvel po strmini proti jugoslovanski meji, ni se pa več mogel ustaviti, ker so odpovedale zavore. Na ovinku je vlak skočil s tirov in zgrmel v prepad. Iz cisterne, v katerih je bila nafta za Nemčijo, se je vtila cela reka, ki se je takoj tudi vnela. Osem železničarjev je našlo pri nesreči smrt. Proga je postala neprehodna. Iz Sofije so poslali gasilce, da so začeli nevarni požar gasiti, toda nafta je preveč, da bi ogenj hitro pojenjal. Tudi čiščenje proge je težko, ker pelje proga med prepadom in reko. Potnike z obeh strani prepeljujejo z avtobusi. Preiskava je dognala, da ne gre za kakšno sabotažno dejanje, pač pa so odpovedale zavore. Vlakospremo osebe je hotelo storiti vse, da bi vlak zavrl, toda strmina je to onemogočila. Ko je vlak drvel skozi postajo Dragoman, je kurjač lokomotive z zastavico dajal znake, da je vlak v veliki nevarnosti. Le tako so mogli vse postaje in progovne čuvajnice vnaprej obvestiti o drvečem vlaku, da je bila proga pravčasno izpraznjena. Verjetno je, da bodo proga danes ali jutri že očistili in jo usposobili za promet.

Družabna prireditel JRZ v Belgradu

Belgrad, 13. februarja. m. V vseh prostorih belgr. restavracije Kolarac je snoči priredila belgrajska k. r. organizacija JRZ družabni sestanek, ki je v vsakem oziru zelo dobro uspel. Sestanek je bil odlično obiskan ter so bili vsi prostori polni. Udeležili so se ga med drugimi tudi člani glavnega odbora in strankini funkcionarji, kakor predsednik glavnega odbora Dragiša Cvetkovič, podpredsednik dr. Franc Kulovec, minister dr. Krek, belgrajski župan Jevrem Tomič, več bivših ministrov, med njimi Miloje Rajaković, dr. Branko Miljuš, Volko Cvrkič, Franc Snaj, Jovan Altiparmaković, Ante Maistrovič, dr. Svetislav Miletič, Djure Cejović in drugi.

Predsednika glavnega odbora JRZ, Dragiša Cvetkoviča, ter njegovo spremstvo so navzoči ob njegovem prihodu navdušeno pozdravili. Sledila je koračnica in državna himna. Nato je Dragiša Cvetkoviča pozdrvil podpredsednik krajevne odbora JRZ za Belgrad, Zemun in Pančevo, belgrajski župan Jevrem Tomič. Sledile so koncertne in zabavne točke.

Dofrpel je po dolgočrajni in mučni boleznj, previden s tolažili svete vere, najin skrbni in predobri mož in oče, gospod

Martin Primc

krojaški mojster

Pogreb predragega pokojnika bo v petek, dne 14. februarja 1941 ob 4 pop. z Zal, iz kapelice sv. Janeza, na pokopališče k Sv. Križu. Sveta maša zadužnica bo v soboto, dne 15. februarja 1941, ob 7 zjutraj v župni cerkvi v Trnovem.

Ljubljana, dne 12. februarja 1941.

Globoko žalujoča žena Jerica, hčerka Štefka in ostalo sorodstvo

SELDON TRACE

KORAKI V NOČI

Roman s slikami

»Katera steklenica?« jo je presenečeno »prašal.

»Vi prav tako veste, kot jaz, da je z A police zmanjkala steklenica cianovodilne kisline. Vzel pa jo je lahko edino polkovnik Datmar.«

»Oprostite, jaz vam nisem rekel, da je zmanjkala kakšna steklenica.«

Mies Bugh je popolnoma izgubila prisotnost duha.

»Dobro...« je nazadnje odgovorila. »Vem, to ni moj posel in se me ne tiče. Ah, vseeno jaz še vedno trdim, da bi dobr opravila svoj posel, čeprav ne dobim za to nobenz zahvale.«

Z gnevom je odšla iz sobe. Hadon je še dolgo slišal ropot njenih visokih čevljev, ki se je razlegal po hodniku.

Doktor se je zopet odpeljal z avtomobilom na obisk k bolniku.

Pastor ga je dolgo zadržal in je več govoril o Ricardu Cashdonu ko o svoji bolni nogi. Nato je obiskal še damo, ki je bila preveč eramežljiva, da bi se zaradi boleznj zaupala mesu Bugh. Ko je vse opravil, se je vrnil precej počno domov, da je kosil. Minile so že tri ure, ko se je odpravil k polkovniku Datmarju.

Trudna in neprespana služkinja mu je odprla vrata in ga povedla v mali salon.

»Javila bom gospodu polkovniku, da ste tu.« mu je govorila med potjo, ko je odhajala iz sobe.

Čez pet minut se je vrnila in je bila videti še bolj utrujena.

»Zelo mi je žal, gospod doktor, ali polkovnika ne najdem nikjer. Bi se hoteli vrniti malo kasneje...«

Hadon je pomislil, preden je odgovoril: »Ali ga niste videli, ko je odšel?«

»Nisem, gospod, a prisegla bi, da je bil v hiši. V tej stari hiši je pa toliko sobic in hodnikov in je prav lahko, da sem šla mimo njega, ne da bi ga opazila. Ako hočete, se bom vrnila.«

Ponudba je bila res ljubeznjiva, da se je Hadon zamejtal, a kljub temu je odmahnil z glavo.

»Sam bom počakal. Vi imate gotovo dosti posla.«

»Res gospod, prav ste rekli, kajti služkinja nas ni veliko. Kuharica in jaz morava izvršiti vse delo.«

Hadon je raztreseno prikimal, in pogledal na svojo uro.

»Je li doma miss Marle?«

»Ni gospod doktor.«

»Dobro, malo bom počakal. Če se ne bo vrnil g polkovnik, mu recite, da sem bil tukaj.«

Hadon je gledal skozi okno in približno čez 20 minut je opazil polkovnika. Prihajal je skozi železna vrtna vrata ograje, ki je ločila mali vrt od glavne ulice. Trenutek kasneje je stopil v predsobo. Pretleko je še nekoliko časa, preden je slišal korake, ki so se približevali salonu, v katerem ga je čakal. Ko so se vrata odprla, se je obrnil tako, da sta se gledala s polkovnikom iz obraza v obraz. Polkovnik je bil blede in ga je gledal ves izmenaden.

»Za božjo voljo! Doktor Hadon! Nisem vedel, da ste vi tu!«

»Kaj vam je? Bolni izgledate!«

»Menda se norčujete, je v smehu govoril polkovnik. »Le vaša prisotnost me je iznenadila. Niti pojma nisem imel, da je kdo tu. Služkinja mi ni ničesar rekla!«

»Zelo verjetno zato, ker vas ni slišala, kajti vi ste šli skoraj neslišno, gospod polkovnik Datmar!«

Kot bi se dotaknil elektrike, so ga pretrese poslednje besede, čeprav so bile malomarno izgovorjene.

Stopil je korak proti doktorju in zavpil:

»Kaj hočete s tem reči?«

V hipu ga je zagrabil za roko, on pa se mu je sunkoma izvil.

»G. polkovnik, v resnici izgledate zelo utrujen! Prosim vas, umirite se. Prisel sem, ker sem mislil, da želite z menoj govoriti! Če hočete, se bom vrnil kasneje.«

»Oprostite mi, g. doktor. Resnica je, da sem malo utrujen! Imam... neke osebne nevarnosti... Razen tega... sem v skrbeh zaradi Marle!«

»Marle, to je gospodična Datmar.«

»Prav zaradi tega, ker se mi skrbeh zaradi Marle, sem vas hotel vprašati za vaše mišljenje! Zelo je pobita. Če vas ne bo poslušala in odšla iz Platha, se bojim, da bo zbolela!«

Hadon se je zamišljeno zagledal v svojega sobesednika in ob tem premišljeval, kako veliko vlogo ima pri bolniku njegova trdna volja.

»Prav za prav sem tudi jaz že svetoval gospodični Datmar, da naj čim prej odpotuje. Narediti ne morem ničesar več, razen tega, da vam svetujem, da tudi vi odpotujete!«

»Jaz?« je začudeno vzkliknil in se ob tem namršil. »Zakaj neki bi moral odpotovati?«

»Iz preprostega razloga, da preprečite še en zločin.« je mirno odgovoril Hadon. »Policija se boji, da Cashdon tudi vas ne bi napadel. Veako izvajanje za umor odpade, če se sami umaknete. Če vzamete s seboj še hčerko, ji bo to le koristilo. Mami se zdi, da je to najbolj pametna rešitev!«

Polkovnik Datmar je mrmraje odkimal.

»Doktor Hadon, jaz nimam namena, da bi zbežal pred nevarnostjo!«

»Gospod, potem vam nočem več predsedati in ponujati jabolnih nasvetov!«

Hadon se je obrnil na petah in eskomizgnil. Polkovnik je odprl vrata malega salona in šel pred doktorjem v salon. V trenutku, ko je odprl izhodna vrata, je vzkliknil:

»E, kaj je zopet to?«

Doktor je pogledal v isti smeri kot polkovnik. Na pločniku je stal stražnik, ki se je na vso moč trudil, da bi razumel, kar mu je govoril Hatherington. On pa je mahal z rokami in vpil kot norec.

Hadon je hitro pristopil k njima in se na prvi pogled prepričal, da ima starček histerični napad.

»Kaj je bilo?« ga je vprašal odsekano.

»Niti besede ne morem razumeti,« je potolžil stražnik. »Izgleda pa zelo vznemirjen.«

»Neumen je,« je pristavil polkovnik Datmar, »vraga, a ni samo on...«

»No, povejte, kaj vas je tako preplašilo?«

»Kaj me je razburilo! Hal Hal!«

Hatherington se je v preledkih smejal. Nato mu je postal glas bolj tihi in zamolkel.

»Nisem vznemirjen! O ne, gospod! Pojdite z menoj, gospod doktor, pa vam bom nekaj pokazal! Onadva pustite na miru,« pokazal je na Datmarja in stražnika. »Samo vi in jaz, gospod doktor...«

Vzel je Hadona pod roko in ga odpeljal. Vrata hiše Brandon so bila odprta, šla sta skozi predsobo v delavnico, katere vrata so bila prav tako odprta.

Prvo, kar je doktor opazil, je bila odprta železna šatulja, iz katere so bili popdu razmetani svežnji dokumentov.

Drugo pa je bilo mrtvo truplo g. Primceja, čigar glava je bila razmesarjena.

[Dalje sledi]

Od tu in tam

Hrvaški delavski organizaciji (HRS) posveča hrvaško časopisje zelo veliko pozornost, kajti organizacija je postala po številu članov zelo močna, saj se je od lanskega leta povečala za novih 52.000 članov. »Hrvaški dnevnik« poudarja, da mora hrvaško delavstvo dobiti mesto, ki mu pripada, namreč popolnoma enako mesto, kakor ga zavzemajo ostali stanovni na Hrvaškem. Predvsem pa poudarja časopisje, da se mora delavstvo organizirati po strokah, in sicer obvezno. Končno list pravi, da ni res, da bi na Hrvaškem ne bilo dosti dela, pač pa je treba ustvariti vse predpogoje, ki omogočajo delo.

Na svoje sonarodnjake, ki so se dali pomadžariti, se hudoje nemški list »Volksruf« iz Pančeva, glasilo znanega voditelja obnovenega gibanja med Nemci dr. Jakoba Awenderja. List je hud na te Nemce in jim očita, da se potegujejo za obnovo »tisočletne države svetega Štefana«. Za napad je list porabil priliko, ko so Madžari pridrili v Belgradu svoj ples. Udeležili so se ga tudi pomadžarjeni Nemci iz Bačke, ki so oblekli celo madžarsko narodno nošo. »Volksruf« odločno obsoja te ljudi in pravi, »da je vsega tega že zadostič.

Voditelj nemškega Kulturbunda v naši državi dr. Sepp Janko, ki je po državi pregledoval delovanje posameznih kulturbundovskih postojank, je prišel tudi v Maribor. Tam je baje pregledal delo Kulturbunda. Dr. Janko je, kakor pač poroča novosadski »Dan«, še vedno bolan in se bo iz Maribora odpeljal v Nemčijo zdraviti ali pa celo znova operiral.

Pri Trebinju v Hercegovini se je bil s padalom spustil italijanski letalec, po činu castnik. Ko je padel na tla, si je zlomil nogo. Oblastem je izjavil, da je s svojim letalom zašel. Ko mu je zmanjkalo tudi bencina, je skušal hitro najti primeren prostor za pristaneč. To se mu pa zaradi hribovitosti ozemlja ni posrečilo, pa je skočil s padalom, letalo pa je prepustil svoji usodi. Letalo je kmalu nato tresčilo ob hrib in se razbilo. Italijanskega pilota je v Trebinju obiskal italijanski konzul iz Dubrovnika.

V kmetijskem ministrstvu je na delu skupina kmetijskih strokovnjakov in načelnikov kmetijskih oddelkov banskih uprav, ki razpravlja o zelo važnem vprašanju našega kmetijstva, namreč o povečanju površine zemlje, posejane za žitaricami. Kmetijski minister je rekel ob začetku konference, da bo treba zasejati za žitom vsako ped rodovitne zemlje v vsej državi, da bo prehrana prebivalstva v večji meri zagotovljena kakor je bila doslej. Danes popoldne pa je sestala širša konferenca strokovnjakov, ki bo podrobno obdelovala gradivo, katero so uredili na prvi konferenci. Prav podobni ukrepi bodo izdani tudi za povečanje proizvodnje živalske hrane.

Hrvaška banska oblast misli zgraditi lepo število ljudskih šol v krajih, kjer doslej niso imeli nobene šole ali pa zelo daleč. Za pa delo ne bi bilo brezglavo in neurejeno, je razpisala poseben natečaj za izdelavo načrtov, ki naj bi pozneje veljali kot vzorec, po katerih bi se gradile vse ljudske šole v banovini. Oblast je dobila že 72 različnih osnutkov, ki jih pregleduje posebna komisija. Poročajo, da je natečaj v celoti uspel in da je več osnutkov takšnih, da ustrezajo v celoti pogojem razpisa in zamislim banske oblasti.

90 milijonov dinarjev bodo na Hrvaškem porabili za povečanje starih in za gradnjo novih bolnišnic in sanatorijev. Novo bolnišnico bodo zgradili v Krapinici, stare pa bodo povečali in razširili v Travniku, Mostarju, Derventi, Splitu, Šibeniku in Gračcu. Novo zdravilišče za jetične bodo zgradili v Snopljaku na Zagrebški gori, v Novem Marofu pa bodo zgradili nov paviljon s 50 posteljami. Zelo bo razširjeno tudi zdravilišče za kostno jetiko v Kraljevici. Poleg tega pa bodo še uredili 20 zdravstvenih postaj v tistih zapuščenih bosenskih in hercegovskih krajih, ki so daleč od vsake bolnišnice ali pa od zdravnika.

Posebnega poverjenika za delovne odnose je postavila hrvaška banska oblast v tekstilni tovarni v Karlovcu, ki je last znanega srbskega veleindustrija in bivšega belgradskega župana Vlada Ilića. Imenovani poverjenik ima nalogo, da v tovarni gleda na to, da se bodo natančno izpolnjevale določbe kolektivne pogodbe, katero je bil Ilić poverjenik sicer podpisal, pozneje pa je Ilić sam podpis prekalcal. Ilić ni hotel priznati najnižje mezd 4 din, temveč le 3,50 din. Toda banska oblast je takšne mezd predpisala in zaradi kršitve Ilića tudi kaznovala z globo 10.000 din. Da se bo pa pogodba držala, pa je bil imenovan poverjenik, in sicer pravni referent karlovskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. S tem imenovanjem je hotela oblast, kakor zatrjuje zagrebško časopisje, pokazati, da mora vsakdo spoštovati predpise, pa četudi je velik bogataš Ilićevega kova.

Zaradi svatovskega kolača je padla glava v vasi Vinici pri Dugi Resi na Hrvaškem. Kmet Križ se je ženil. Za svata je imel svojega prijatelja Josipa Vrbanića, za »debelega kumca« pa Josipa Stanša. Svatba je bila najprej na nevestinem domu, zvečer pa so vsi odšli na ženinovo dom. Navada je, da nosi tedaj »debeli kum« svatovski kolač in ga mora nedotaknjeno prinesiti na nevestin dom. Da bi se mu to ne posrečilo, imajo ostali vaje navado, da ga zalezujejo in kolač po možnosti odvzamejo. Zaradi tega se mora »debeli kum« skrivaj približati nevestinemu domu. Kumu Stanšu pa takšna igra ni ugajala. Jezen je bil, da so ga drugi svatje nadlegovali zaradi kolača. Zato je med potjo za grmom skrit in se približal nevestinemu domu. Kumu Stanšu pa takšna igra ni ugajala. Jezen je bil, da so ga drugi svatje nadlegovali zaradi kolača. Zato je med potjo za grmom skrit in se približal nevestinemu domu. Kumu Stanšu pa takšna igra ni ugajala. Jezen je bil, da so ga drugi svatje nadlegovali zaradi kolača. Zato je med potjo za grmom skrit in se približal nevestinemu domu.

Na Hvaru so oni dan pokopali devet italijanskih mornarjev, ki so našli smrt zaradi napada neke tuje podmornice na njihovo ladjo in pripeto »pomorsko trdnjavo«. Belgradska »Politika« obveljavlja izpoved prebivalcev Korčule, ki so hribov gledali borbo med podmornico in italijanskima ladjama v neposredni bližini. Kmetje pravijo, da je podmornica iz oddaljenosti približno treh kilometrov večkrat ustrelila proti ladji in že po šestem strelu je italijanski vladilec eksplodiral. — Kmalu nato se je podmornica potopila in se spet prikazala, da bi zavzela boljšo pozicijo proti »pomorski trdnjavi«. Toda tedaj se je prikazalo na nebu jugoslovansko vodno letalo in takoj se je podmornica spet potopila, bržkone misleč, da je priletelo italijansko letalo. Za to podmornico je italijansko uradno poročilo reklo, da je bila od strelav iz »trdnjave« zadeta in najbrž potopljena. Hvarski ribiči so potem reševali brodolomce. Pogledali so devet trupel in jih ob veliki udeležbi prebivalstva, zastopnikov oblasti in italijanskega konzula pokopali na hvarskem pokopališču. »Pomorsko trdnjavo«, ki je ostala pri nas 24 ur, pa je priplul iskat nek drug italijanski vladilec ter jo odvlekel proti Visu.

Kako bodo občine, trgovine in pekarnice obnavljale zaloge pšenične moke

Ljubljana, 13. februarja.

V dobi kart živimo. In pravijo, da gre s kartami kar dobro, le bolniki imajo nekatere težave s kruhom, ker eni ne morejo jesti tega, drugi pa spet ne drugega kruha. Tudi vprašanje dodatnih kart za bolnike je bilo ugodno rešeno in bo vsak bolnik dobil takšen kruh, kakršnega sme uživati. Ljudje so se že povečini navadili na odzvem kruha na karte, kdor se pa tega še ni, se bo moral pa tudi kmalu. Poti vseh Slovencev se bodo kmalu srečale, kar se kruha tiče, in bomo končno le jedli kruh, ki je za vse ljudi v naši banovini enako predpisano. Zaloge bodo prej ali slej porabljene in enotni kruh bo prišel na vrsto.

Za mesec januar in deloma za mesec februar je banovinski prehranjevalni urad razdelil moko občinam le po približnih cenitvah, ker pač ni vedel, kakšna je potrebnost posameznih občin. Na prav tak način so občinski prehranjevalni odbori do delali moko trgovcem in pekarnicam. Kako in na kakšen način pa bodo občine, trgovine in pekarnice obnavljale zaloge pšenične moke, pa je banovinski prehranjevalni urad določil naslednje:

1. Trgovine in pekarnice bodo v bodoče prejele le toliko moke, kolikor bodo občini predložile odrezkov od nakaznic za moko in kruh. Prav tako pa bodo prejele občine le tisto količino moke, kolikor bodo predložile banovinskemu prehranjevalnemu uradu odrezkov od nakaznic za moko in kruh.

2. Trgovine in pekarnice zbirajo odrezke in bone za oddano moko in kruh. Te odrezke je treba uravnati po količinah, ki jih odrezki predstavljajo. Odrezki za 1 kg moke naj se zavijejo v ovoje (na način, kakor so zaviti kovanci), manjši odrezki naj se lepijo na pole ali nabirajo na niti. Poskrbeti bo treba, da bodo odrezki nabirani v zavoj, nalepljeni ali nabrani na niti tako, da bo vsaka enota predstavljala 10 kg moke. Tak način je potreben, da bo delo šlo hitreje od rok in da bo omogočen pregled.

V Mariboru je bilo lani 65 primerov nesrečne smrti

Statistika smrtnih nesreč in ostalih primerov nasilne smrti v Mariboru in tistih ponesrečencev, ki so umrli v mariborski bolnišnici, je za preteklo leto precej žalostna. Nič manj kot 65 takih primerov je zabeleženih. Od tega odpade na smrtno nesrečo 47, na samomore 16, na umore in uboje pa 2 slučaja. Nesreč je bilo več v okolšju, kakor v mestu, samomori odpadejo v večjem delu na področje mesta, umori in uboji prav tako. Zanimivi so vzroki smrti, ki jih je zakrivil nesrečni slučaj: ena oseba je umrla zaradi zmečkanja stegna, 7 zaradi opeklin, 2 zaradi zastrupljenja s svetilnim plinom, 14 zaradi preloma, kontuzij in ostalih poškodb lobanje in možganov, 4 zaradi preloma in poškodb hrbtenice, 2 zaradi zmečkanja sra, 3 zaradi preloma stegenice, 1 zaradi prestrela ključ, 1 zaradi zmečkanja trebuha, 1 zaradi nesreče z električnim tokom, 2 zaradi zadušenja, 1 zaradi povoženja s tovornim avtomobilom, 2 zaradi zastrupljenja z gobami, 1 zaradi hudega preloma kosti, 1 zaradi poškodb črevesja, 1 zaradi poškodb jeter, 1 zaradi zmečkanja podkolenja, 1 zaradi zastrupljenja z ogljikovim monoksidom, 1 zaradi prestrela trebuha, 16 samomorilcev pa si je izbralo sledeče načine smrti: z octovo kislino so se zastrupile 8 osebe, z veronalom ena, pljuča in srce si je prestrelila 1, obesili so se 3, glavo so si prestrelili 3, z luminalom se je zastrupila ena, z ogljikovim monoksidom 2, s strmoglavljenjem v globino se je končala 1, z zastrupljenjem s phandominom 1 oseba. Pri umorih je bila 1 oseba ustreljena v srce, ena pa zabodena z nožem v trebuh.

Rezervna pogonska centrala za mariborski vodovod

Maribor, 12. februarja.

Mariborska mestna občina je pogon svojih vodovodnih naprav dočela elektrificirati, stare parne pogonske naprave, ki so bile silno zastarele ter niso bile več za nobeno rabo, pa je prodala. Elektrifikacija vodovoda ima mnoge prednosti, pa tudi nevarnosti, med katerimi je največja pač ta, da je pogon povsem odvisen od elektrike. Če se zaradi katere koli ovire ustavi obrat Falske elektrarne ali poškojuje napeljava, pa bi ostalo mesto naenkrat brez najvažnejše svoje potreščine — vode. Zaradi tega si mestna občina že dolgo prizadeva, da bi dobila rezervno pogonsko centralo, ki bi stopila v akcijo, če bi dobava elektrike prenehala. Občina si je prizadevala, da bi prišla do take centralne čim bolj poceni, ker ni potrebno, da bi kupila čisto nove stroje, temveč predvsem še dobro uporabne stroje, ki bi obratovali s sredstvi, ki jih je mogoče v vsakem času dobiti. Motorji na pogon z bencinom in nafto tedaj odpadejo. Po raznih zvezah je občina izvedela, da prodaja mesto Jägerndorf v bivši češki Šleziji svojo staro vodovodno pogonsko centralo na sesalni plin. Stopila je v stike z mestom Jägerndorf ter so pogajanja tako daleč napredovala, da je odpotovala tja sedaj posebna komisija strokovnjakov, ki bo stroje pregledala ter se dokončno dogovorila glede nabave cene, ki bo zelo nizka. S takšno pogonsko centralo, ki se kuri z ogljem, bi bil obrat mestnega vodovoda zagotovljen v vsakem primeru.

II. del smučarskega prvenstva ZFO

V soboto in nedeljo, 15. in 16. februarja, bo v Radovljici II. del smučarskega prvenstva Zveze fantovskih odsekov. Drugi del tekem obsega tekme v klasični kombinaciji, to je tek in skoki ter tekme v samostojnih skokih.

Sobota, 15. februarja:
Ob 13 v Društvenem domu v Radovljici žrebanje startnih števil za tek članov obh tekmovalnih razredov.

Ob 15 zbor članov-tekmovalcev pred Društvenim domom, nato pričetek nastopanja k smučskemu tekmu na 15 km. Proga ima 275 m višinske razlike.

Nedelja, 16. februarja:
Ob 6 zjutraj sv. maša v župni cerkvi za vse sodelujoče.

Ob 8 pred Društvenim domom nastop smučskih štafet 4 krat 10 km.

Ob 9 pričetek teka mladcev na 5 km.
Ob tricetrni na 11 odhod tekmovalcev in udeležencev z vlakom do Otoč in skupen pohod čez Dobravo v Kropo na skakalne tekme.

Ob 12 odvoz preostalih štafeti tekmečev z avtobusom v Kropo.

V Kropi:
Popoldne ob pol 5 dopolnitev nordijske kombinacije s skoki.

Ob 18 v Društvenem domu v Kropi zaključna slovesnost z razglasitvijo uspehov in razdelitvijo daril.

Vsaka enota odrezkov, ki predstavlja 10 kg moke, mora imeti pritrjen listek z žigom trgovca in označbo števila odrezkov in teže moke, ki jo odrezki predstavljajo.

3. Trgovci in peki predložijo občini odrezke s posebno vlogo, v kateri mora biti navedeno število odrezkov in količina moke, ki jo odrezki predstavljajo.

4. Trgovci in peki jamčijo za to, da so odrezki pravilno sešeti in navedbe v vlogi pravilne. V vsakem primeru zlorabe bo banovinski prehranjevalni urad dotičnemu trgovcu ali peku ustavil nadaljnjo dobavo moke in mu s tem onemogočil nadaljni obrat.

5. Vsakega prvga in petnajstega v mesecu sporoči vsak občinski preskrbovalni odbor banovinskemu prehranjevalnemu odboru s posebno vlogo, koliko je prejel od trgovcev in pekov vrnenih odrezkov. Istočasno mora občinski preskrbovalni odbor poslati odrezke Prevodu. Prvo pošiljko odrezkov naj občine pošljejo banovinskemu prehranjevalnemu odboru 15. februarja. Istočasno naj vrnejo tudi vse neizdane nakaznice.

6. Potrošniki dobe nove nakaznice proti predložiti glave stare nakaznice. Tisti, ki imajo pravico do nakaznic, pa jih iz katerega koli vzroka niso prejeli, dobe nakaznice pri občinskem preskrbovalnem uradu. Občinski preskrbovalni uradi zbirajo glave nakaznic in jih pošljejo Prevodu do vsakega 15. v prihodnjem mesecu.

Kakor je iz omenjenega razvideti, je organizacija, kako izpolniti zaloge pšenice, dobro zamisljena in se bo dala prav tako dobro izvesti, le da se bodo potrošniki, trgovci in peki držali predpisov, pa bo stvar za izpolnitev zalog šla, kakor je treba. Seveda sprva nobena stvar ne gre tako, kakor bi morala iti, toda treba bo premagati nekatere težave, malo potrpeti in kar se tiče kart, bomo kmalu prišli v pravi tir.

Smučarske tekme I. plan. polka v Skofji Loki

Ta leden se vršijo v Skofji Loki polkove tekme I. planinskega polka. Tekme so se pričele v pone-deljek s tekmo na 18 km za posameznike. Včeraj so bile patrolne tekme na 30 km s streljanjem. Jutri pa bodo še zadnje štafete tekme v teku 4 krat 12,5 km. To so vsakoletne polkove tekme, ki po svoji zanimivosti in kvaliteti že dosejajo ostale smučarske prireditve. Po kvaliteti pa jih že daleč prekašajo.

Pri teku na 18 km je nastopilo 160 tekmovalcev oficirjev, podoficirjev in vojakov. Med njimi je bilo precej novincev, ki so spoznali smučke šele v vojski. Skoraj vsi so presmučali progo brez nezgode in prispeli na cilj razmeroma sveži. Poudariti je treba, da je bila proga izredno težka zaradi velikih višinskih razlik. Poleg tega je bil pa še sneg zelo južen, kare je težkoče, ki so jih morali premagati tekmovalci, še povečalo. Tekmovalci so imeli vsi predpisane terenske smučke.

V boj za prvo mesto sta šla pred vsami podporočnik Primožič in poročnik Crnobori. Nevarni pa so jima bili še redov Smolej, podnadrednik Pavlič in podporočnik Veljkovič. Prvi tekmovalec je zapustil start ob 9. Ostali so startali s pol minutnim predelkom. Primožič je imel številko 8, Crnobori pa 141. Kmalu po startu zadnjega tekmovalca je privozil kot prvi cilj podpor. Primožič toda samo na eni smučki, drugo pa je nesel na ramenu. Skoraj tik pred ciljem se mu je odrgala vez in je kljub nezgodi dosegel 6 mesto.

Najboljši čas je dosegel 1. podporočnik Crnobori D. z 1.44,5; 2. podnadrednik Pavlič, 3. podporoč. Veljkovič, 4. redov Smolej, 5. poročnik Pejič.

Pri včerajšnjem 30 km patrolnem teku s streljanjem se je borilo 9 patrol. Proga je bila izredno težka, saj je imela preko 700 m višinske razlike. Takšne razlike smo vajeni le pri tekmah v smuku. Rezultati še niso znani.

Tekme so odlično organizirane in se razvijajo točno po programu. Tekme vodi komandant polka in tehnični odbor za izvedbo tekem.

Boj med brezposelnimi na Ježici Rudar Klun obsojen na 8 mesecev strogega zapora, ker je zaklal tovariša Pavliča

Ljubljana, 13. februarja.

»Nas je bilo osem brezposelnih. Dan pred Malim smarnom smo iskali zaslužek pri cestnih delih na Ježici. Polir nas ni sprejel. Zbrali smo denar in si kupili 1 liter gorljivega spirita.« tako nekako je začel svoj zagovor 37 letni, brezposelni rudar Janez Klun, visok ko gora, ki ima na rokah tetovirane razne figure, znake, ki jih posebno ljubijo rudarji. Predsednik malega senata ga je prekinil: »Na kaj ste napravili s spiritom?« Obtoženec mirno: »Zmešali smo ga z vodo in napravili pijačo.« Prav brezposelni kaj rade delajo iz te alkoholne tekočine pijačo, ko jo zmešajo v razmerju 1:2 z vodo. Takemu žganju pravijo kratko »ta revnih duš žganjec«. In Klun je potem nadaljeval svoj zagovor: »Pozneje smo šli v Zagorjevo gostilno. Naročili smo liter žganja. Ga popili. Dva, Pavlič in Učakar, sta napadla mojega tovariša. Branil sem ga. Oba sta skočila proti meni in me 3 krat vrezala v obe stegni. Krvavel sem. Pozneje je dostilni Tavčarjev dvor, ko smo naročili šefan vina, sem dejal Pavliču: »Prijatelja sva. Nič hudega ti nisem storil. In zakaj si me tako obklat?« Predsednik: »Mirni bi bili!« Obtoženec: »Pavlič je skočil z nožem proti meni in zakrčal: »Če ni-maš dosti, lahko še eno dobiš!« Nož je nameril proti mojemu trebuhu. Sunek sem prestregel in nato sem kot brezumen s svojim nožem mahal okrog.«

V mlaki krvi je bil oblezal France Pavlič doma iz okolice Senčurja. Kmalu je izkvravel, kajti obtoženec mu je prerezal grlo in glavno žilo. Predsednik: »Kaj ste nato storili?« Kam ste odšli?« Obtoženec: »Sel sem iz gostilne in vrgel nož v Savo. Nato me je pozno po noči prijatelj odvedel v ljubljansko bolnišnico, kjer so mi rane sprali in zašili. Proti Nemcu mestu sem se mahnil.«

Gostilničar Ahlin Jože je kratko opisal, kako je prišlo do prepira in hudega prerinjanja. Bili so le malo vinjeni. Vse je bilo navzkriž. Gostilničar Žagar: »Dal sem jim liter sli-

Vremensko poročilo

Kraj	Barometriski stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Oblačnost v %	Veter (smernost, jakost)	Padavine	
		na dan	na 24 ur				m/m	vrsta
Ljubljana	756,5	8,0	4,4	88	10	W ₁	2,6	dež
Maribor	754,3	4,0	0,0	90	7	0	—	—
Zagreb	760,4	8,0	1,0	90	10	0	—	—
Belgrad	762,8	13,0	1,0	80	8	0	—	—
Sarajevo	757,6	15,0	-1,0	90	6	0	—	—
Vis	764,0	8,0	5,0	90	10	SE ₁	—	—
Split	763,3	13,0	7,0	80	6	E ₁	—	—
Kumbar	763,5	14,0	6,0	90	10	NE ₁	—	—
Žirje	762,6	8,0	4,0	90	10	SE ₁	—	—
Dubrovnik	762,8	14,0	7,0	60	1	SSE ₁	—	—

Vremenska napoved: Pretežno oblačno, od časa do časa rahel dež.

Koledar

Danes, četrtek, 13. februarja: Gregor II., p. Petek, 14. februarja: Valentin.

Obvestila

Alpinistična šola A. K. »Skalac« prireja v svojem teoretičnem delu predavanja redno vsaki petek ob 20. uri v »Lovski sobi« v suterenu hotela Metropol (Miklič), o čemur obveščamo vse interese v Glinstovu.

Ljudska univerza v Ljubljani. V torek, dne 18. t. m. bo redni letni občni zbor Ljudske univerze ob pol 18. uri v parterni učilnici Državne trgovske šole v Gregorjevi ulici. Ako ob določenem času občni zbor ne bo sklepsten, se bo vršil pol ure kasneje s sklepstnostjo ob vsaki udeležbi.

XV. prosvetni večer bo namesto v petek v soboto, 15. t. m. ob 8. uri zvečer v franciškanski dvorani. Večer bo posvečen sedanjim Rusiji. Kot predavatelj nastopi industrialec g. Ivan Aysenek. Njegovo predavanje bo opremljeno tudi s skopi-tičnimi slikami. Na to predavanje opozarjamo vse one, ki se zanimajo za resnično stanje sedanje Rusije. Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta in v trgovini Siligov.

Razstava slik akademskega slikarja Frana Klemenčiča v Jakopičevem paviljonu bo trajala še vključno v nedeljo, 16. februarja. Obisk toplo priporočamo. Še posebno vabljene ljubitelji lepe slovenske pokrajine. Ne zamudite prilike in okrasite svoj dom z res izbranimi umetninami.

Aero-klub. Občni zbor kraljevskega jugoslovanskega Aero-kluba v Ljubljani bo v četrtek, dne 20. t. m. in sicer za krajevni odbor ob 17.30. za oblastni odbor pa pol ure pozneje, t. j. ob 18 v prostorih tukajšnjega Avto-kluba, Kongresni trg 1. Člani se vabijo, da se udeležijo občnega zbora v čim večjem številu.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Četrtek, 13. febr.: »Othelo«. Red B. Petek, 14. febr.: (generalka) zaprto. Sobota, 15. febr.: »Zaprta vrata«. Premiera. Red Premierski.

Nedelja, 16. februarja ob 15. uri: »Romeo in Julija«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. — Ob 20. uri: »Šesto nadstropje«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera. — Začetek ob 20.

Četrtek, 13. februarja: »Ples v maskah«. Red Četrtek. Petek, 14. febr., ob 15: »Vesele žene windsorske«. Dijaška predstava. Globoko znižane cene. Sobota, 15. febr.: »Ples v maskah«. Izven.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 13. februarja, ob 20: »Sumljiva oseba«. Red C. Petek, 14. februarja: Zaprto. Sobota, 15. februarja ob 20: »Habakuk«. V korist Udruženja gledaliških igralcev.

Finžgarjeva proslava v Mariboru. Mariborsko gledališče pripravlja najboljšo Finžgarjevo dramo »Razvalino življenja«, da z njo proslavi 70 letnico zaslužnega slovenskega pisatelja F. I. Finžgarja.

Tihotapec dežnikov in vina

Tone Tröbec, majhen človek, zvižek, doma s Crnega vrha je hud tihotapec. Bil je že trikrat kaznovan od finančne direkcije zaradi tihotapstva. Je specialist za tihotapstvo saharina in cigaret čez mejo v sosedno državo, od koder nato prinaša v naše kraje lepe, svilene dežnike in laska vina. Za zadnje tihotapstvo ima presedeti kar 84 dni zapor. Tone pa ni samo zvot tihotapec, rad tudi stegne svoje prste po tujem blagu. V Skofji Loki je nekemu gospodu odnesel letni površnik. Pristavil je k hiši lestvo in se skozi okno spazil v gospodov stan. Štirim skofjeloškim trgovcem je pobral 138 vrec. Te so oškodovanci cenili na 4.635 din, vsako vrečo po 35 din. Mali senat je vreče ocenil samo na 15 din, češ da so bile stare. Tone Tröbec je bil obsojen na 8 mesecev strogega zapora.

Francija na svojih novih potih

Nič ne bo trajnega, kar ne bo temeljilo na strnjnosti in slogi Francozov

Iz lyonske izdaje »Temps« posnemamo: »Mesto Francozov je danes ob maršalu Petainu. Druga meča zanje ni. V sedanjih razmerah ni dovoljena nobena moralna odsotnost. Toda, če mora biti vsak tam, kamor ga kliče dolžnost, mora na tem mestu delati samo tisto, kar mu dolžnost nalaga. V Franciji ni več strank, zato bi tudi ne smelo biti ne intrig, ne strankarskih stremeljenj.

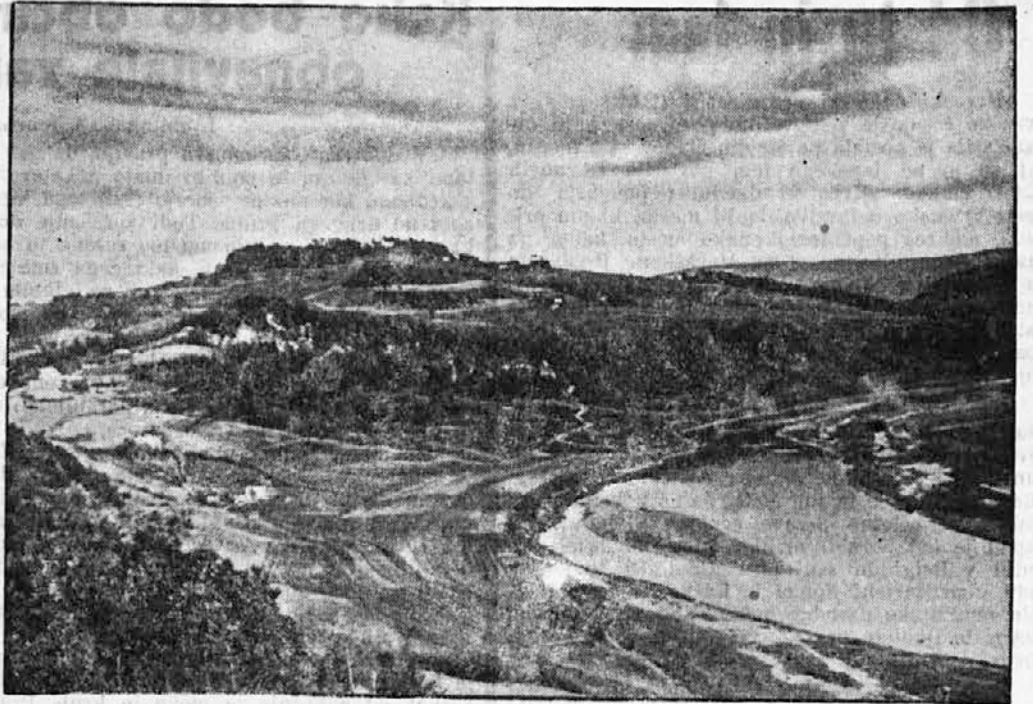
Ko so posledice poraza razdelile Francijo na dva dela, bi moralo sleherni prizadevanje Francozov iti za tem, da do skrajnosti zmanjša učinke te delitve, in to na gospodarskem, kakor tudi na političnem polju. V teh časih gotovo ne kaže jemati javnega življenja drugače, kakor ga jemlje vlada maršala Petaina. Nekateri časopisi zasedenega dela, ki vsak dan kritizirajo zakonito vlado Francije, opravljajo v bistvu kaj slabo delo. To početje ne škoduje samo onemu delu države, ki je zakoniti vladi neposredno podvržen, temveč v prav toliko meri, če ne še bolj onemu, v katerem zasedbene oblasti vladajo po točkah, katere jim je priznalo premirje.

Kar se tiče zunanje politike, je maršal Petain

z besedami in dejanji potrdil svojo voljo, da se bo točk premirja točno držal in da se bo pobrigal za obrambo francoskih kolonialnih posesti; prav tako je v notranji politiki z besedami in dejanji potrdil svojo neomajno voljo, da bo narodno revolucijo izvedel tako, kakor bo najbolj koristno za novo Francijo, sedanj in bodočo. Zato ima pravico preprečiti, da bi njegovo delo motilo strankarsko ozračje.

Ta mnenja so namenjena onim, ki mislijo, da so primorani izvajati pritisk na narodno vlado z namenom da bi jo usmerili na pot, ki se zdi njim osebno ugodnejša. Navzlic glasovom nekaterih časopisov je mogoče upati, da je ta strah neutemeljen.

Francija bo videla sadove svojih prizadevanj, če bo pri njih vztrajala in če se bo izognila vsemu, kar bi jo moglo zapeljati v one zmote in zablode, ki so povzročile današnje nesrečno stanje. Francija trpi, toda kljub temu je pripravljena posvetiti vse one sile in moči, ki so ji še ostale, za svoje ozdravljenje in svoj preporod. Nič ne bo v Franciji trajnega, kar ne bo temeljilo na strnjnosti in slogi Francozov.

Največji nasip v Evropi grade sedaj pri Dunajcu na Poljskem. Širok bo 550 metrov

Kaj je torej z evropsko »žitno avtarkijo«

Odgovor tujim strokovnjakom, ki mislijo, da bi zlasti jugovzhodne evropske države lahko pridelale več žita

Zadnjič smo se na tem mestu bavili z vprašanjem, ali bi Evropa lahko pridelala sama dovolj žita za svoje potrebe ter po ugotovitvah nemških strokovnjakov navedli, da bi Evropa morala pridelati samo 7% žita več kot ga pridelava zdaj, da ga ji ne bi bilo treba pripeljati čez morje niti merice. To pa bi bilo po mnenju istih nemških strokovnjakov možno doseči na ta način, če bi se zlasti v državah jugovzhodne Evrope pridelava žita povečala s pridobitvijo novega plodnega zemljišča in z izboljšanjem dosegedanja. Zdaj so se oglašili še drugi strokovnjaki, ki so si usodili gornjim trditvam oporekati in izraziti tehte pomisleke o možnosti večjega pridelka žita v Romuniji, Jugoslaviji, na Madžarskem in v Bolgariji.

zemlje 9 metrskih stotov pšenice, v Združenih ameriških državah 10, v Kanadi pa 12. Pri tem pade v oči, da na primer Jugoslavija na enem hektarju plodne zemlje pridelava več pšenice kot USA. Značilno je tudi to, da v Kanadi pridelajo na vsakem hektarju več pšenice kot pa v Združenih državah, čeprav zemljo slabše obdelujejo.

Vzrok temu so, kakor je dokazal znanstveni svet, v klimatskih razmerah. Pri nas so razlike med vremenom poleti in pozimi izredno velike, kar namo tako imenovano celinsko podnebje. Bolj proti severu teh velikih razlik ni in zato tudi ni toliko nepričakovanih presenečenj, ki vplivajo tudi na žitni pridelok. V poštev prihaja pri tem vpliv morja, v Evropi se zlasti tako imenovani topli zalivski tok, ki teče iz Mehškega zaliva in obliva severozahodno Evropo. Čim bolj proti severu gremo, seveda le do krajev, kjer pšenica sploh se uspeva, tem večji je njen pridelok. Čeprav je kakovost pšenice nekoliko slabša od naše.

Druga stvar pa je s koruzo. To je rastlina naših krajev in zato pri nas bolje rodi kot v severnih deželah. Zato so pri nas temu pridelku posvetili tudi večjo pozornost in skrbje tudi za primerno pogojitev zemlje, kjer raste koruza.

Umetnega gnojila pa v državah jugovzhodne Evrope ne uporabljajo v toliko meri kot na severu, kajti takšno gnojilo v krajih s toplim in suhim podnebjem nima tolikšnega učinka kot v severnih krajih. Glede koruze pa je spet treba poudariti, da pri njej umetni gnoj nima dosti učinka.

Važno gospodarsko pravilo

Pri poljskih pridelkih pa je treba upoštevati tole važno pravilo: Vsak nadaljnji metrski stot več pridelanega žita, ki se doseže z večjim delom in večjim denarjem, je čedalje dražji. To se pravi, da bi se bilo neupamtno prizadevati, da bi pridelali čimveč žita, nad normalo, ker je ceneje, če država kupi žito drugod. Če bi država skušala povečati svoj pridelok na gornji način, bi bilo nujno potrebno tudi

zvišati cene žitu, kar se na prvi mah sicer zelo neverjetno zdi. Kaj pa je potem šele v primeru, kakršnega smo imeli pri nas lani, ko nismo pridelali pšenice niti toliko, kolikor je sami potrebovali? Ob vsem tem si je kaj težko predstavljati, da bi bilo pri nas in v drugih jugovzhodnih državah mogoče zvišati pridelke pšenice kar za polovico, kakor mislijo nekateri domači in tuji strokovnjaki. Sicer verujemo, da se bo pridelok pšenice pri nas z izboljšanjem razmer vendarle povečal, pri tem pa moramo upoštevati tudi dejstvo, da so tudi pri nas lastne potrebe vedno večje, deloma zaradi tega, ker je ljudi tudi vedno več, potem pa tudi zato, ker postaja vedno višja življenjska raven ljudstva, ki pšeničnega kruha ne je niti v primeru, ko pšenico izvažamo.

Zdi se, da bi tuji strokovnjaki storili bolje, če bi rešitev žitne samopreskrbe poiskali rajši v svojih državah, kjer so boljši pogoji za to.

Nenavadna nogometna tekma v nemškem ujetniškem taborišču

Iz ujetniških taborišč ne poročajo vselej samih hudičev, pač pa včasih tudi kaj zabavnega. Tako so te dni iz nekega nemškega ujetniškega tabora, v katerem je tudi več Angležev, sporočili, zlasti za športnike zanimivo in zabavno novico. — Takole pravijo:

Paznikom nekega nemškega ujetniškega tabora v Nemčiji se je zahotelo spet, da bi zbijali žogo, kakor so jo v mirnih časih, in sicer vprav z Angleži. Tudi angleški ujetniki so bili takoj za to. Igra pa se ni končala tako, kakor so morda nemški igralci pričakovali, kajti končni izid tega epopoda v ujetniškem taborišču je bil zanje nezasišan, da, naravnost porazen. Angleži so jim nasul kar 27 golov, Nemci pa njim niti enega. Šele potem, ko je bilo že prepozno, so nemški igralci zvedeli, s kom so imeli opravka. Na angleški strani je namreč nastopila popolna druga postava birminghamskega

nogometnega kluba »Aston Villa«. Člani tega društva so se tedaj, ko je med Veliko Britanijo in Nemčijo izbruhnila vojna, priglasili k vojakom in prišli vprav v tiste vojaške oddelke, ki so bili pozneje pri Dunkerqueu zajeti in so jih odvedli v nemška ujetniška taborišča.

Stvari, ki so vsak dan na vrsti: Navadne vinske bolezni

Cikanje vina povzročajo osetne glivice, ki jih uničimo z žveplom dvokisom ali s pasteriziranjem, oziroma ogrevanjem tekočine do 60 stop. R. Začasno cikanje vina odpravimo tako, da pustimo vino še enkrat alkoholno zavreti.

Kan ali bersa je bolezen, ki se loti slabših vin in se rada naseli na površju vina v tanki belkasti kožici na površini vina, katerega hranimo v napol izpraznjenih sodih, so glivice, ki razkrajajo alkohol v ogljikov dvokis in vodo, tako da s tem slabijo vino. Zato moramo belkasto kožico odstraniti. Da se kanu zabrani dohod, moramo v napolnjene sode vliati fino namizno olje ali špirit, ki plava na površju vina in zabranjuje zraku in glivicam dostop.

Vlečnost vina odpraviš, da vino pretočiš v dobro žveplan sod.

Greenkost vina odpraviš z pasteriziranjem.

Napake vina, Vonj in okus po plesnobi dobi vino od zanemarjenega vinskega sode. To napako odpraviš, da na vsak hektoliter vina dodaš en liter finega namiznega olja.

Očrnenje in druge napake vina se po navadi odpravljajo s filtriranjem.

Konjak pridobivamo e filtrirajo vina.

Program radio Ljubljana

Petek, 14. febr.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Solška ura: Teden dni po zlati Bosni (Albin Lajovic) — 12 Iz naših krajev (plošče) — 12.40 Poročila in objave 13 Napovedi — 13.02 Opold. spored Rad. ork. 14 Poročila in objave — 17.30 Koncert dveh historič. flavt (ga. Marija Tutta in Mirko Hočvar) — 18.10 Ženka ura: Otroci sprašuje (ga. U. Velikonja) — 18.30 Plošče — 18.40 Francosčina (dr. St. Leben) — 19 Napovedi in poročila 19.25 Nac. ura — 19.40 Plošče — 19.50 Vzgojni vpliv gora (P. Kunaver) — 20 III. večer ruske glasbe: 1. predavanje dr. D. Cvetko; 2. klavir. ilustracije prof. A. Trosta — 21 Koncert Rad. ork. — 22 Napovedi in poročila.

Drugi programi

Petek, 14. februarja: Belgrad: 22 Violina. — Zagreb: 20 Operni koncert. — Praga: 20 Večer češke glasbe. — Sofija: 19.50 Opera. — Beromünster: 20.45 Ork. koncert. — Budimpešta: 19.35 Filh. koncert — Italijanske postaje: 19.50 Simf. koncert. — Sottens: 20.45 Violina. — Švedske postaje: 20.40 Čajkovskega koncert.

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

Ko sem bil nekaj tednov pozneje v Moskvi, sem zvedel, da je Kleber izginil v zvezi s čiščenjem v rdeči vojski in z zapiranjem nešteti štabnih častnikov. Mnogo njegovih najbližjih prijateljev so Stalinovi usmrčevalni oddelki kot zarotnike ustrelili po nagli sodbi. Po naključju sem našel Kleberjevega brata, ki so ga aprila poklicali iz tujine. Več dni pozneje je GPU prišla tudi njega.

Da je general Kominterne izginil med velikim čiščenjem, priča po eni strani, da je bil eden tistih, ki jih Stalin ni več potreboval, nadalje pa še, da je preveč vedel. Stalin je ugotovil, da je Kominterne svojo nalogo v Španiji dopolnila. Bersin in Staževski sta vlado zdaj imela dobro v pesti.

Da je izginil general Kleber, ni vzbudilo nobene razlage niti pri tistih, ki so njegovo hvalo z vsemi glasovi prepevali po vsem svetu. Njegova umetno ustvarjena glava je umrla z njim. Morda so bogovi bili bolj naklonjeni generalu Lukatszu. Bil je ogrski komunistični pisatelj, s pravim imenom Mata Zalka in je na španskem bojišču padel.

Uspešna obramba Madrida s sovjetskimi orožjem je GPU dala novo priliko, da razširi svoje oblast. Zaprla so na tisoče ljudi, med njimi veliko tujih prostovoljcev, ki so bili prišli, da bi se bojevali proti Francu. Vsako obsojanje komunističnih načinov, vsaka odpadniška beseda o Stalinovi diktaturi v Rusiji, vsako shajanje z ljudmi, ki so zagovarjali krivoversko politično mnenje, vse to je bila izdaja. GPU je uporabljala vse svoje, v Moskvi tako zaslovene načine, kadar je izsiljevala priznanje ter začenjala z usmrčitvami v množicah.

Ne vem, koliko je število profstalinovcev, ki so jih pobili v Španiji. Lahko bi opisal nešteto posameznih primerov, toda omejil

se bom na eno samo žrtev, ki je morda še živa. Nekaj dejstev, ki jih lahko poročam, bi morda utegnili pomagati njegovi rodbini, da ga reši.

Mlad Anglež, radijski inženir, po imenu Friend, je imel v Leningradu brata, ki je bil poročen z ruskim dekletom. Bil je navdušen protifašist. Sovjetska Rusija je bila dežela njegovih sanj. Po mnogih prizadevanjih je dobil dovoljenje za prihod v Sovjetsko Rusijo in se je tam naselil.

Ko se je začelo sovjetsko posredovanje, so ga kot radijskega tehnika poslali v Španijo. V začetku leta 1937 je v moskovsko središče GPU prišlo poročilo, da kaže Friend strociistične simpatije. Fanta sem poznal in zato niti najmanj ne dvomim, da je bil španski republikanski stvari ter Sovjetski zvezi iz vsega srea vdan. Res je bilo, da se je shajal s socialisti in drugimi radikali, pa to na vse zadnje ni bilo nič žudnega pri mladem Angležu, ki ni nič slutil o kitajskem zidu, kakor je ločil sovjetske ljudi od Spancev.

Pozneje nekoč sem pri nekem uradniku GPU v Moskvi povprašal po njem, pa se mi je izognil z odgovorom. Pri nadaljnem povpraševanju sem slišal, da so Frienda kot ujetnika pripeljali v Odeso. Pravili so mi tudi o zvižajci, s katero se je to posrečilo.

Španska GPU ga je s pretvezo, da bo popravil radijski aparat, zvalila na sovjetsko ladjo. Friend ni slutil, da ga preganja GPU. Ko je bil na krovu, so ga prijeli, 12. aprila so ga v Moskvi vrgli v ječo GPU.

Do tega dne ne ve njegov brat v Leningradu, ne njegova rodbina v Angliji, kaj je z njim. Tudi nisem mogel zvedeti, ali so ga ubili kot »vohunac«, ali pa še živi v kakem oddaljenem koncentracijskem taboru.

Nešteto krat se je primerilo, da so ljudje tako izginili. Marsikoga so skrili in ga spravili v Rusijo. Druge so umorili v Španiji. Eden najbolj znanih primerov je primer Andresa Nina, voditelja Revolucionarne stranke marksiistične enotnosti (POUM).

Nin je bil nekoč trockiist in dosti let prej voditelj Kominterne. S skupino ožjih tovarišev je izginil iz ječe, kamor jih je GPU vse

Pokoini Csaky na lovu v Kamniških hr.b.h

V torek smo na tem mestu objavili zanimivo poročilo, ki ga je o lovu pok. nadzarskega zunanjeja ministra napisal naš planinec, Csakyjev spremljevalec na tej njegovi poti po naših hribih. — Slika kaže grofa Csakya, kako si ogleduje ustreljenega gamsa.